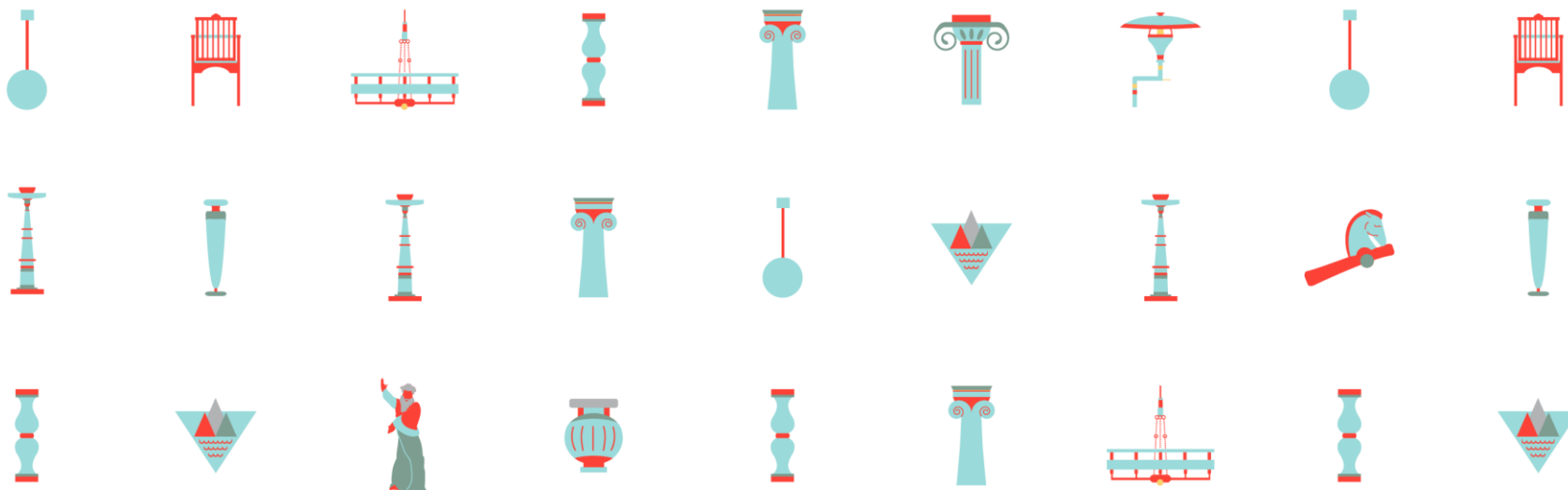

STROKOVNI STANDARDI IN PRIPOROČILA: splošna knjižnica kot dejavnik razvoja posameznika in lokalnega okolja

VSEBINA

1. Namen in vrste standardov
2. Standardi v knjižničarstvu
3. Strokovni standardi za splošne knjižnice
4. Uporaba in uveljavljanje strokovnih standardov
5. Viri in literatura

1. NAMEN IN VRSTE STANDARDOV

- Standard kot **pojem**: dogovorjena pravila, smernice ali značilnosti za dejavnosti in njihove rezultate (izdelke, storitve, procese, postopke)
- Standard kot **predmet**: dokument
- **Namen**: standardi omogočajo doseganje kar najvišje možne stopnje urejenosti na določenem področju našega življenja in dela

Primer: Standardi za fizikalne količine in enote

- količina: čas
- oznaka količine: t
- enota: sekunda
- oznaka enote: s

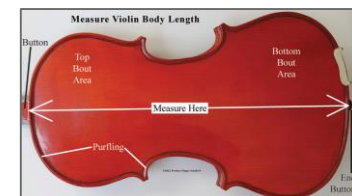
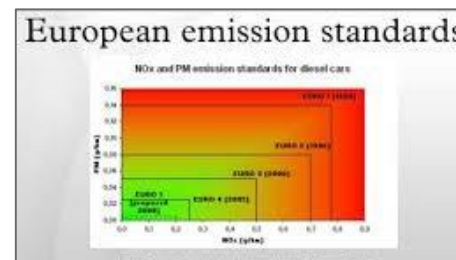
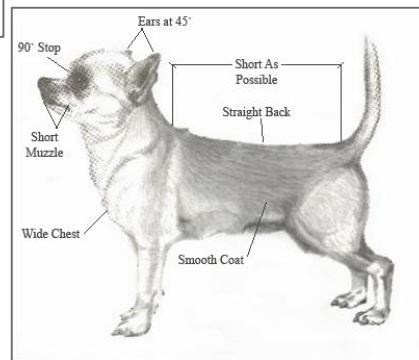
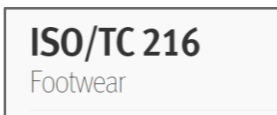
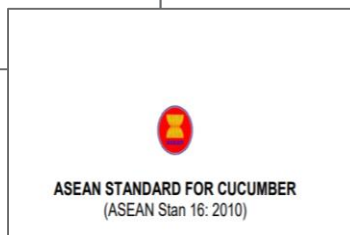
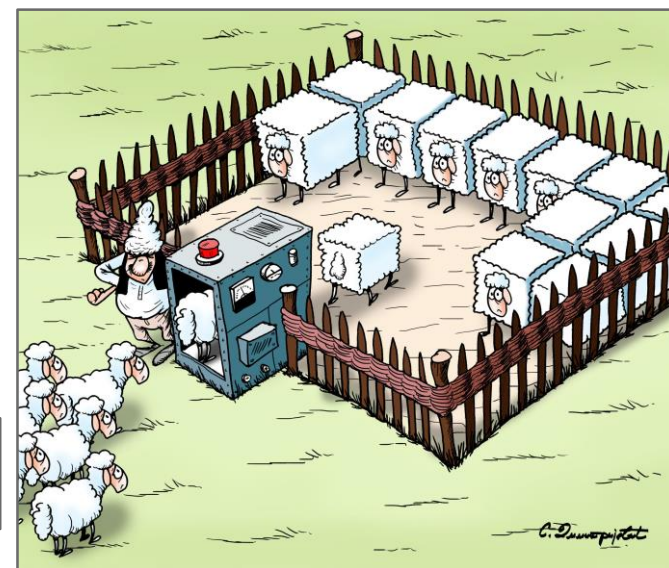
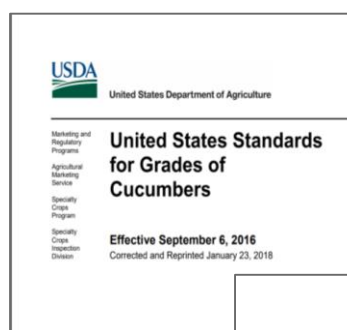

Opis: sekunda je osnovna enota (mednarodnega sistema enot) za merjenje časa, enaka trajanju 9.192.631.770 nihajev valovanja, ki ga odda nevzbujen atom cezija 133 na absolutni ničli pri prehodu med nivojema hiperfinega razcepa osnovnega stanja.

Do 1960. – $1/86400$ povprečnega Sončevega dneva.

NAMEN IN VRSTE STANDARDOV (NAD.)

- Predmet standardizacije: proizvodi, procesi, sistemi, storitve ...

- **Vrste standardov:**
 - glede na vsebino: osnovni, terminološki, preskuševalni, standardi za proizvode, procesni standardi, storitveni standardi, organizacijski standardi, standardi za mere itd.
 - glede na območje veljavnosti: mednarodni, regionalni, nacionalni, pokrajinski, drugi (npr. panožni, interni)
 - glede na način nastanka: formalni (de iure), neformalni (de facto)
- **Uporaba standardov:** praviloma prostovoljna, razen v primeru, ko obvezno uporabo določa predpis

2. STANDARDI V KNJIŽNIČARSTVU

- standardizacija posameznih delovnih postopkov in njihovih rezultatov (proizvodov in storitev) v knjižničarstvu prisotna že od nastanka knjižnic
- standardiziran popis gradiva v knjižnični zbirki (zapisi na glinenih tablicah, kamnu, papirusu, pergamentu, palmovih listih, bambusovih trakovih ...)
- od konca 18. stol. prizadevanja za standardizacijo tehnologije dela v knjižnicah (npr. kataložna kartica in njena vsebina, katalogi, format MARC, mednarodne oznake)

- danes dejavnost knjižnic visoko standardizirana
- uporaba različnih vrst standardov:
 - formalnih (npr. standardi ISO) in
 - neformalnih (standardi strokovnih organizacij, npr. združenj).
- neformalni standardi: organizacija, delovanje in evalvacija knjižnic; konceptualni modeli; bibliografska kontrola; bibliografski popis gradiva; formati za izmenjavo podatkov ...

- standardizacija organizacije in delovnih postopkov javnih znanstvenih knjižnic na Slovenskem že v času Avstrijskega cesarstva
- pobuda za pripravo strokovnih standardov za posamezne vrste knjižnic – 1970. (DBS)
- prvi – strokovni standardi za splošne knjižnice (NUK, 1975)
- ZKnj (1982) – Strokovni svet za knjižničarstvo **predlaga** normative in strokovne standarde za področje knjižničarstva

- **Komisija za standardizacijo pri ZBDS (1997.)** – sodelovanje z Uradom za standardizacijo in meroslovje RS (prevzemanje tujih standardov) ter sprejemanje t. i. panožnih standardov za organizacijo in delovanje knjižnic (potrjevanje: Strokovni svet za knjižničarstvo)
- ZKnj-1 (2001) – standarde in strokovna priporočila sprejema **Nacionalni svet za knjižnično dejavnost**
- Smernice za oblikovanje, sprejem, spremljanje, spreminjanje in razveljavitev področnih strokovnih priporočil (NSKD, 2015, dopolnitev 2018)

Terminologija – mednarodni prostor:

- **standardi** (standards): pravila in politike, ki opisujejo skupne cilje, vrednote in načela uspešnega delovanja knjižnic
- **smernice, vodila** (guidelines): nabor priporočljivih postopkov, ki se jih bodo knjižnice posluževale v prizadevanjih za doseganje standardov

Terminologija – slovensko knjižničarstvo: **strokovni standardi** (?)

Zakon o knjižničarstvu

11. člen

(standardi in strokovna priporočila)

Razvoj knjižnic usmerjajo **standardi in strokovna priporočila**,

50. člen

(naloge Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost)

- sprejema **področna strokovna priporočila**

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti ...

3. člen

Knjižnice se ... ravnaajo po **standardih in strokovnih priporočilih** za posamezne vrste knjižnic

6. člen

Knjižnica ima gradivo urejeno v skladu s tem pravilnikom, s **področnimi standardi in strokovnimi priporočili** ter s tistimi **mednarodnimi strokovnimi standardi, strokovnimi priporočili in navodili**, ki jih

9. člen

Pri gradnji novih knjižnic in adaptacijah obstoječih se oprema oblikuje v skladu z veljavnimi **strokovnimi standardi in priporočili**.

Bibliotekarski terminološki slovar (2009)

- **Knjižničarski standardi** – enotni strokovni predpisi za opravljanje dejavnosti v knjižničarstvu; sin. standardi knjižničarske dejavnosti
- **Knjižničarski normativi** – določena količinska merila za organiziranje in opravljanje dejavnosti v knjižničarstvu
- **Priporočilo** – pravila, smernice, navodila za opravljanje dejavnosti in doseganje rezultatov na določenem področju zaradi optimalne stopnje urejenosti

3. STROKOVNI STANDARDI ZA SPLOŠNE KNJIŽNICE

Bibliotekarski terminološki slovar (2009, str. 311)

- **Standardi za splošne knjižnice** – dogovorna pravila in/ali priporočila za strokovno in učinkovito delovanje splošnih knjižnic, načrtovanje, financiranje in spremljanje njihove uspešnosti in učinkovitosti

STROKOVNI STANDARDI ZA SPLOŠNE KNJIŽNICE (NAD.)

- **Standardi za javne knjižnice** (NUK, 1975) – prevod standardov IFLA (Standards for Public Libraries, 1973)
- **Normativi in standardi za splošnoizobraževalne knjižnice** (1985; posodobljeni 1987)
- **Standardi za splošne knjižnice** (NSKD, 2005); temeljijo na Manifestu o splošnih knjižnicah, IFLA/UNESCO (1995) in Standardih za splošne knjižnice, IFLA/UNESCO (2001)

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028) (NSKD, 2018)

- Delovna skupina za strokovna priporočila za splošne knjižnice pri NSKD
- november 2015 – marec 2018
- študij relevantne literature, raziskava o doseganju strokovnih standardov iz leta 2005, fokusna skupina
- priprava predloga dokumenta
- komunikacija s strokovno in splošno javnostjo ter odločevalci

Izhodišče – **VPLIV IN UČINEK DEJAVNOSTI KNJIŽNIC** na posameznika in okolje:

- dejavnost splošne knjižnice vpliva na kakovost življenja posameznika in lokalne skupnosti
- prispeva k razvoju znanja in kulture, demokratičnosti družbe, obveščenosti prebivalstva, krepitvi socialne vključenosti, strpnosti, multikulturnosti in povezanosti ...
- prispeva k uresničevanju razvojnih družbenih ciljev

Cilj – uveljavitev razvojne vizije **PROAKTIVNE KNJIŽNICE**:

- pozna in upošteva potrebe prebivalcev lokalne skupnosti
- dejavnost načrtuje v dialogu z lokalno skupnostjo
- usmerjena je k dvigu kakovosti storitev
- njeno upravljanje temelji na strokovni avtonomiji in odgovornosti
- vrednoti in predstavlja rezultate svoje dejavnosti
- aktivno se odziva na spremembe v okolju in v potrebah uporabnikov

Knjižnica poslanstvo uresničuje s **KNJIŽNIČNIMI VLOGAMI**:

- knjižnična vloga je področje delovanja knjižnice (npr. domoznanska dejavnost)
- zasnovana je na osnovi zaznanih potreb oz. stanja v lokalnem okolju knjižnice (analiza okolja)
- v dokumentu predstavljena z namenom ter pridobitvami za posameznika in lokalno skupnost, kazalci uspešnosti, specifičnimi storitvami ter potrebnimi sredstvi in viri (gradivo, osebje, prostor, oprema itn.) ter kompetencami zaposlenih

Knjižnične vloge:

- Razvoj predbralne pismenosti
- Bralna kultura in bralna pismenost (otrok, mladostnikov, odraslih)
- Pridobivanje znanja
- Informacijsko in računalniško opismenjevanje
- Vključevanje v družbo
- Domoznanska dejavnost
- Informacijsko središče lokalne skupnosti
- Seznanjanje z javnimi zadevami in spremljanje aktualnega dogajanja v družbi
- Spodbujanje povezovanja ter sodelovalne kulture in ustvarjalnosti v lokalni skupnosti

Uspešnost uresničevanja knjižničnih vlog odvisna od ustrezno vzpostavljenega **NOTRANJEGA OKOLJA**:

- procesi načrtovanja, organiziranja, vodenja in nadzora opredeljeni v knjižničnih politikah
- storitve temeljijo na osebni odgovornosti, strokovnosti in etičnosti osebja
- organizacijska kultura in vrednote
- vodenje z zgledom, opolnomočenje in razvoj zaposlenih
- merjenje uspešnosti delovanja, vključno z merjenjem vpliva in učinkov, kontinuirano izboljševanje delovanja knjižnice

PRILOGE DOKUMENTA:

- model analize lokalnega okolja
- ugotavljanje vpliva dejavnosti knjižnice na uporabnika in lokalno skupnost
- pregled kvantitativnih kazalcev

DELOVNA SKUPINA: Polona Brenčič, dr. Sabina Fras Popović, mag. Breda Podbrežnik Vukmir, dr. Polona Vilar, dr. Gorazd Vodeb (vodja), mag. Ana Zdravje

4. UPORABA STROKOVNIH STANDARDOV

Področja uporabe standardov:

- priprava strateških in drugih **načrtov** dela
- priprava **poročil** o delu in drugih predstavitev rezultatov dela
- izdelava knjižničnih **politik** in drugih dokumentov
- vzpostavitev in uporaba orodij za redno (notranjo in zunanjo) **evalvacijo** knjižnične dejavnosti in njenih končnih izidov
- postavitve in uresničevanje standardov **kakovosti** storitev

- utemeljevanje **proračunov** in pridobivanje finančnih virov
- **komunikacija** z lokalnimi in državnimi organi oblasti, financerji in drugimi deležniki
- **predstavljanje** dejavnosti okolju, uporabnikom (kaj lahko pričakujejo od knjižnice)
- utemeljevanje potrebnih sprememb v zakonskih ter drugih **predpisih** itd.

Izobraževanje za uporabo standardov:

- **Delavnica 1 (NUK).** Uresničevanje novih strokovnih priporočil v praksi: izziv za območne knjižnice
- **Delavnica 2 (NUK).** Uresničevanje novih strokovnih priporočil v praksi: oblikovanje načrta ukrepov na nacionalni ravni
- **Delavnica 1 (OOK).** Uresničevanje novih strokovnih priporočil v praksi: izziv za knjižnice na območju
- **Delavnica 2 (OOK).** Uresničevanje novih strokovnih priporočil v praksi: oblikovanje načrta ukrepov na ravni območja

Načrtovani publikaciji: celoten dokument, krajši / predstavitveni dokument

Tel. 03 734 43 00 e-mail: info@knjiznica-lasko.si | Krepiimo lokalno samozavest in prispevamo k prepoznavnosti naših krajev.

 KNJIŽNICA | ENOTE | GRADIVO | IZPOSOJA | E-KNJIŽNICA | DEJAVNOSTI | DO

Dogodki

Nova strokovna priporočila za slovenske splošne knjižnice

/

Sprejeta so bila nova strokovna priporočila in standardi za slovenske splošne knjižnice za obdobje 2018 – 2028. Preberete si jih lahko na [povezavi](#).

O novostih in temeljnih spremembah so poročali tudi v [medijih](#).

V Knjižnici Laško bomo sledili novim priporočilom in delovali v skladu s standardi.

5. VIRI IN LITERATURA

- Ambrožič, M. in Vovk, D. (2011). Visokošolske knjižnice in »standardi« - normiranje ali organizacija in evalvacija. V *Knjižnica: odprt prostor za dialog in znanje : zbornik referatov* (str. 229–264). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Pridobljeno 23. julija 2018 s spletne strani: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-GG0KB9AA/7c7c0428-d5a2-4a1d-b0bb-6e9350653fbd/PDF>
- Kodrič-Dačić, E. (2007). Uvajanje strokovnih standardov v sistem javnih knjižnic: avstrijske javne licejske in univerzitetne knjižnice v prvi polovici devetnajstega stoletja. *Knjižnica*, 51(5), 57–79. Pridobljeno 11. novembra 2018 s spletne strani: <https://knjiznica.zbds-zveza.si/knjiznica/article/view/5891/5539>
- *Smernice za oblikovanje, sprejem, spremljanje, spreminjanje in razveljavitev področnih strokovnih priporočil (strokovnih standardov)*. (2015). Ljubljana: Nacionalni svet za knjižnično dejavnost RS. Pridobljeno 10. novembra 2018 s spletne strani: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Direktorat_za_kulturno_dediscino/Knjiznicna_dejavnost/2015/smernice_oblikovanje_priporocil_2015.pdf

- *Standardi za splošne knjižnice* (2005). Ljubljana: Nacionalni svet za knjižnično dejavnost: Pridobljeno 10. novembra 2018 s spletne strani: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Drugo/hitri_dostop/standardi_splo_k_sprejeti.pdf
- *Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2018)* (2018). Pridobljeno 10. novembra 2018 s spletne strani: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Direktorat_za_kulturno_dediscino/Knjiznicna_dejavnost/2018/NSKD_PRIPOROCILA_splosne_knjiznice_2018-2028_objava.pdf

HVALA ZA POZORNOST!

melita.ambrozic@nuk.uni-lj.si

